

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ .

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

بخش علوم تربیتی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد

عنوان:

بررسی میزان تاثیر درس اخلاق اسلامی بر نگرش دینی دانشجویان

دانشگاه های شهر کرمان

مؤلف:

مریم احمدی

استاد راهنما:

دکتر سید حمیدرضا علوی

استاد مشاور:

دکتر یدالله جوادی

تقدیم به:

آسمان بیکران او که مثل او هیچ کس نیست و فقط اوست که زیباترین یگانه ی تنها است و تقدیم به
پدر و مادر عزیز و فداکارم که مرا در انجام این پروژه یاری کردند.

تقدیر و تشکر:

سپاس حقیقت مطلق را که تجلی حضورش تمامی لحظات زندگی را پر کرده است و همراهی لحظه به لحظه و یاری بی مثالش تمامی مخلوقات را به تکاپوی عظیم و موزون واداشته است. و این را نیز در آفرینشی کوچکتر یاری کرده است.

و با سپاس از استادارجمند و فرزانه جناب **آقای دکتر علوی** که روشنی گفتار و راهنمایی های ایشان پرتویی بر بی دانشی من بود و مرا در انجام این امر، بسیار یاری فرمودند.

چکیده:

این تحقیق با هدف شناسایی میزان تاثیر درس اخلاق اسلامی بر نگرش دینی دانشجویان دانشگاه های شهر کرمان که شامل دانشگاه های (شهید باهنر کرمان، آزاد اسلامی - واحد کرمان، علوم پزشکی) می باشد صورت پذیرفته است. روش تحقیق به کار رفته شده در پژوهش حاضر «روش علی-مقایسه ای» می باشد، زیرا این روش علت ها را بعد از بروز تاثیر آنها روی متغیرها بررسی می کند.

جامعه آماری کلیه دانشجویان دانشگاه های شهر کرمان که در ترم پاییزه سال ۸۷-۸۶ در درس اخلاق اسلامی ثبت نام کرده اند و این درس را گذرانده اند که حدود ۳۰۰۰ نفر هستند و همچنین بقیه دانشجویانی که درس مذکور را در دانشگاه های مربوطه نگرفته و نگذرانده اند می باشند که حجم نمونه از بین دانشجویانی که این درس را در دانشگاه شهید باهنر گذرانده اند ۱۳۶ نفر و در دانشگاه آزاد اسلامی ۱۲۵ نفر و دانشگاه علوم پزشکی ۸۰ نفر انتخاب گردید که جمعاً ۳۴۱ نفر می باشند و از بین دانشجویانی که این درس را نگذرانده اند در دانشگاه شهید باهنر کرمان ۱۵۰ نفر و دانشگاه آزاد اسلامی - واحد کرمان ۱۳۰ نفر و دانشگاه علوم پزشکی ۱۰۰ نفر انتخاب گردید که جمعاً ۳۸۰ نفر می باشند. پرسشنامه شامل ۲۵ سوال می باشد که ۷ سوال در مورد بعد اعتقادی و ۶ سوال در مورد بعد عاطفی و ۶ سوال در مورد بعد پیامدی و ۷ سوال در مورد بعد مناسکی طراحی گردیده است.

روایی کل پرسشنامه معادل ۰/۸۸ و اعتبار آن با استفاده از فرمول همبستگی اسپیرمن معادل ۰/۹۵ محاسبه و تعیین گردیده و به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از جدول توزیع فراوانی و آزمون t و آزمون مان-ویتنی تاثیر درس اخلاق اسلامی بر نگرش دینی و چهار بعد نگرش دینی و بررسی تاثیر درس اخلاق اسلامی بر این ابعاد نشان دهنده این است که این درس بر ابعاد (شناختی، عاطفی، پیامدی، مناسکی) نگرش دینی دانشجویان تاثیر ندارد و همچنین تفاوت معنی داری بین دانشجویانی که این درس را گرفته و گذرانده اند و دانشجویانی که این درس را نگذرانده اند مشاهده نمی شود.

درس اخلاق اسلامی با توجه به عوامل فردی از جمله جنسیت و نوع دانشکده محل تحصیل بر روی نگرش دینی دانشجویان تاثیرگذار بوده اما با در نظر گرفتن دانشگاه محل تحصیل و وضعیت مسکن بر نگرش دینی دانشجویان مورد بررسی تاثیر چندانی نداشته است.

کلید واژه: اخلاق اسلامی، نگرش دینی، ابعاد نگرش دینی.

فهرست مطالب:

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات طرح پژوهش
۲	مقدمه .....
۳	۱-۱- عنوان تحقیق .....
۳	۲-۱- بیان مساله .....
۴	۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق .....
۶	۴-۱- هدفهای تحقیق .....
۶	۵-۱- سوالهای یا فرضیه های تحقیق .....
۷	۶-۱- تعریف مفاهیم مطرح شده در سوالات تحقیق .....
	فصل دوم: پیشینه تحقیق
۱۰	مقدمه .....
۱۰	۱-۲- مبانی نظری .....
۱۰	۲-۱-۱- اخلاق .....
۱۱	۲-۱-۲- موضوع و هدف اخلاق .....
۱۲	۲-۱-۳- علم اخلاق .....
۱۳	۲-۱-۴- فلسفه اخلاق .....
۱۳	۲-۱-۵- نگاهی به مسائل بنیادین در فلسفه اخلاق .....
۱۳	۲-۱-۵-۱- مسئله اول: آیا احکام اخلاقی مطلق اند یا نسبی؟ .....
۱۴	۲-۱-۵-۲- مسئله دوم: آیا احکام اخلاقی انشایی (اعتباری) است یا اخباری؟ .....
۱۵	۲-۱-۵-۳- مسئله سوم: معیار فعل اخلاقی چیست؟ .....
۱۹	۲-۱-۵-۴- مسئله چهارم: شرایط و حوزه مسئولیت اخلاقی چیست؟ .....
۲۳	۲-۱-۶- تاریخچه علم اخلاق اسلامی .....
۲۵	۲-۱-۷- واژه نگرش .....
۲۷	۲-۱-۸- اهمیت نگرش .....
۲۷	۲-۱-۹- عناصر تشکیل دهنده نگرش ها .....

۲۸	..... ۱۰-۱-۲ - شکل گیری نگرش ها
۲۸	..... ۱۱-۱-۲ - ویژگی های نگرش
۲۸	..... ۱۲-۱-۲ - مذهب
۲۹	..... ۱۳-۱-۲ - نگرش دینی
۳۱	..... ۱۴-۱-۲ - سنجش نگرش ها
۳۲	..... ۱۵-۱-۲ - سنجش نگرش دینی
۳۳	..... ۱۶-۱-۲ - تاریخچه مطالعه نگرش دینی
۳۳	..... ۱۷-۱-۲ - رفتار
۳۴	..... ۱۸-۱-۲ - رفتار دینی
۳۵	..... ۱۹-۱-۲ - سنجش رفتار دینی
۳۶	..... ۲-۲ - مروری بر تحقیقات مشابه
۳۶	..... ۱-۲-۲ - چکیده تحقیقات انجام شده در ایران
۳۹	..... ۲-۲-۲ - چکیده تحقیقات انجام شده در خارج از ایرن

فصل سوم: روش پژوهش

۴۷	..... مقدمه
۴۷	..... ۱-۳ - روش اجرای تحقیق
۴۸	..... ۲-۳ - جامعه آماری، حجم نمونه و روش نمونه گیری
۴۸	..... ۱-۲-۳ - جامعه آماری
۴۸	..... ۲-۲-۳ - حجم نمونه و روش نمونه گیری
۴۹	..... ۳-۳ - ابزار جمع آوری داده ها
۴۹	..... ۴-۳ - روایی و پایایی پرسشنامه
۴۹	..... ۱-۴-۳ - روایی
۵۰	..... ۲-۴-۳ - اعتبار
۵۰	..... ۵-۳ - روش تجزیه و تحلیل داده ها

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۵۲	..... ۱-۴ - مقدمه
----	-------------------

۵۳	۲-۴-ویژگی فردی دانشجویان .....
۵۳	۱-۲-۴- دانشگاه محل تحصیل دانشجویان .....
۵۴	۲-۲-۴- جنس دانشجویان.....
۵۵	۳-۲-۴- سن دانشجویان .....
۵۶	۴-۲-۴- وضعیت مسکن دانشجویان .....
۵۷	۵-۲-۴- دانشگاه محل تحصیل دانشجویان .....
۵۹	۶-۲-۴- وضعیت ترم دانشجویان .....
۶۱	۳-۴- تاثیر درس اخلاق اسلامی بر نگرش دینی دانشجویان .....
۶۵	۱-۳-۴- تاثیر درس اخلاق اسلامی بر بعد شناختی نگرش دینی دانشجویان .....
۶۸	۲-۳-۴- تاثیر درس اخلاق اسلامی بر بعد عاطفی نگرش دینی دانشجویان .....
۷۲	۳-۳-۴- تاثیر درس اخلاق اسلامی بر بعد پیامدی نگرش دینی دانشجویان.....
۷۵	۴-۳-۴- تاثیر درس اخلاق اسلامی بر بعد مناسکی نگرش دینی دانشجویان .....
۷۹	۴-۴- تاثیر درس اخلاق اسلامی و عوامل فردی بر نگرش دینی دانشجویان.....
۷۹	۱-۴-۴- تاثیر درس اخلاق اسلامی و دانشگاه محل تحصیل بر نگرش دینی دانشجویان .....
۸۱	۲-۴-۴- تاثیر درس اخلاق اسلامی و جنس بر نگرش دینی دانشجویان.....
۸۴	۳-۴-۴- تاثیر درس اخلاق اسلامی و دانشکده محل تحصیل بر نگرش دینی دانشجویان.....
۸۷	۴-۴-۴- تاثیر درس اخلاق اسلامی و وضعیت مسکن بر نگرش دینی دانشجویان.....
۹۰	۵-۴-۴- رابطه بین گذراندن درس اخلاق اسلامی، سن و چندین ترم با نگرش دینی دانشجویان.

فصل پنجم: نتیجه گیری، بحث و پیشنهادها

۹۳	مقدمه.....
۹۳	۱-۵- نتایج تحقیق .....
۹۳	۱-۱-۵- بررسی نتیجه پرسش اصلی تحقیق .....
۹۴	۲-۱-۵- بررسی نتیجه پرسش فرعی شماره (۱) تحقیق .....
۹۴	۳-۱-۵- بررسی نتیجه پرسش فرعی شماره (۲) تحقیق .....
۹۵	۴-۱-۵- بررسی نتیجه پرسش فرعی شماره (۳) تحقیق .....
۹۵	۵-۱-۵- بررسی نتیجه پرسش فرعی شماره (۴) تحقیق .....

۹۶	.....	۲-۵- بحث و بررسی
۱۰۲	.....	۳-۵- پیشنهادها
۱۰۳	.....	۴-۵- محدودیت های تحقیق
۱۰۴	.....	فهرست منابع و ماخذ فارسی
۱۰۹	.....	فهرست منابع و ماخذ لاتین
۱۱۱	.....	پیوستها

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲-تحقیقات انجام شده در ایران	۴۱
جدول ۲-۲-تحقیقات انجام شده در خارج ایران.....	۴۳
جدول ۱-۴-توزیع فراوانی دانشگاه محل تحصیل دانشجویان	۵۳
جدول ۲-۴-توزیع فراوانی جنس دانشجویان	۵۴
جدول ۳-۴-آمارهای توصیفی سن دانشجویان	۵۵
جدول ۴-۴-توزیع فراوانی وضعیت مسکن دانشجویان	۵۶
جدول ۵-۴-توزیع فراوانی دانشکده محل تحصیل دانشجویان	۵۸
جدول ۶-۴-توزیع فراوانی وضعیت ترم دانشجویان	۶۰
جدول ۷-۴-توزیع فراوانی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۶۲
جدول ۸-۴-آماره های توصیفی نمره نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۶۳
جدول ۱-۸-۴-آماره های آزمون I(مقایسه نگرش دینی بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۶۴
جدول ۲-۸-۴-آماره های آزمون مان - ویتنی (مقایسه نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی).....	۶۵
جدول ۹-۴-توزیع فراوانی بعد شناختی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۶۵
جدول ۱۰-۴-آماره های توصیفی نمره بعد شناختی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۶۶
جدول ۱-۱۰-۴-آماره های آزمون T (مقایسه بعد شناختی بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۶۸
جدول ۲-۱۰-۴-آماره های آزمون مان - ویتنی (مقایسه بعد شناختی بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی).....	۶۸

جدول ۴-۱۱- توزیع فراوانی بعد عاطفی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۶۹
جدول ۴-۱۲- آماره های توصیفی نمره بعد عاطفی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۷۰
جدول ۴-۱۲-۱- آماره های آزمون T (مقایسه بعد عاطفی بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی)	۷۱
جدول ۴-۱۲-۲- آماره های آزمون مان - ویتنی (مقایسه بعد عاطفی بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی)	۷۲
جدول ۴-۱۳- توزیع فراوانی بعد پیامدی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۷۲
جدول ۴-۱۴- آماره های توصیفی نمره های بعد پیامدی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۷۳
جدول ۴-۱۴-۱- آماره های آزمون T (مقایسه بعد پیامدی بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی)	۷۵
جدول ۴-۱۴-۲- آماره های آزمون مان - ویتنی (مقایسه بعد پیامدی بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی)	۷۵
جدول ۴-۱۵- جدول فراوانی بعد مناسکی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۷۶
جدول ۴-۱۶- آماره های توصیفی نمره بعد مناسکی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۷۷
جدول ۴-۱۶-۱- آماره های آزمون T (مقایسه بعد مناسکی بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی)	۷۸
جدول ۴-۱۶-۲- آماره های آزمون مان - ویتنی (مقایسه بعد مناسکی بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی)	۷۹
جدول ۴-۱۷- آماره های توصیفی نمره نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی و دانشگاه محل تحصیل آنها	۷۹

- جدول ۴-۱۷-۱- آماره های تحلیل واریانس دو طرفه ۸۱
- جدول ۴-۱۸- آماره های توصیفی نمره نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی و جنس آنها ۸۲
- جدول ۴-۱۸-۱- آماره های تحلیل واریانس دو طرفه ۸۳
- جدول ۴-۱۹- آماره های توصیفی نمره نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی و دانشکده محل تحصیل ۸۵
- جدول ۴-۱۹-۱- آماره های تحلیل واریانس دو طرفه ۸۷
- جدول ۴-۲۰- آماره های توصیفی نمره نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی و وضعیت مسکن آنها ۸۸
- جدول ۴-۲۰-۱- آماره های تحلیل واریانس دو طرفه ۸۹
- جدول ۴-۲۱- تحلیل واریانس رگرسیونی ۹۰
- جدول ۴-۲۱-۱- ضرایب رگرسیونی ۹۱

فهرست نمودار

عنوان	صفحه
نمودار ۱-۴- درصد فراوانی دانشگاه محل تحصیل دانشجویان	۵۳
نمودار ۲-۴- درصد فراوانی جنس دانشجویان	۵۴
نمودار ۳-۴- بافت نگار سن دانشجویان	۵۶
نمودار ۴-۴- درصد فراوانی وضعیت مسکن دانشجویان	۵۷
نمودار ۵-۴- درصد فراوانی دانشکده محل تحصیل دانشجویان	۵۹
نمودار ۶-۴- درصد فراوانی وضعیت ترم دانشجویان	۶۱
نمودار ۷-۴- درصد فراوانی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی ...	۶۲
نمودار ۸-۴- توزیع فراوانی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۶۳
نمودار ۹-۴- درصد فراوانی بعد شناختی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۶۶
نمودار ۱۰-۴- توزیع نمره بعد شناختی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۶۷
نمودار ۱۱-۴- درصد فراوانی بعد عاطفی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۶۹
نمودار ۱۲-۴- توزیع نمره بعد عاطفی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۷۰
نمودار ۱۳-۴- درصد فراوانی بعد پیامدی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۷۳
نمودار ۱۴-۴- توزیع نمره بعد پیامدی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۷۴
نمودار ۱۵-۴- درصد فراوانی بعد مناسکی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۷۶
نمودار ۱۶-۴- توزیع نمره بعد مناسکی نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی	۷۷

- نمودار ۴-۱۷- توزیع نمره نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی و دانشگاه
محل تحصیل آنها ۸۰
- نمودار ۴-۱۸- توزیع نمره نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی و جنس آنها
..... ۸۲
- نمودار ۴-۱۹- - توزیع نمره نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی و دانشکده
محل تحصیل آنها ۸۶
- نمودار ۴-۲۰- توزیع نمره نگرش دینی دانشجویان بر حسب گذراندن درس اخلاق اسلامی و وضعیت
مسکن آنها ۸۹
- نمودار ۴-۲۱- پراکنش بین مقادیر برآزش شده و باقیمانده ۹۱

فصل اول

کلیات طرح پژوهش

مقدمه:

پرورش فضایل اخلاقی یکی از مهم ترین اهداف والای رسالت پیامبران بوده است تا اسلام در مسیر کمال، که علت غایی آفرینش است قرار گیرد. و پیامبر عظیم شأن اسلام (ص) با اشاره به فلسفه بعثت خویش در حدیث معروف: «انما بعثت لاتمم مکارم الاخلاق» (مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۳۳۳) بدان تصریح فرموده اند. (رهبر و رحیمیان، ۱۳۷۷)

فلاسفه و اندیشمندان پیروان مکتب های مادی نیز هر یک با بینش و اهداف خاص خود از تربیت و اخلاق سخن گفته و اصول و روش هایی را برای آن ارائه داده اند. که این خود بیانگر اهمیت و سرنوشت ساز بودن این مسئله برای انسان در هر شرایط و همه جوامع است.

اخلاق و تربیت اسلامی با ویژگی خاص و بعد متعالی خود تضمین کننده سعادت انسان ها در همه عصرها و ره توشه همه ره پویان راه کمال است و فراگیری علمی و تخلق عملی به آن، با شیوه منطقی و در چهارچوب برنامه های آموزشی و تربیتی امری ضروری و لازم است.

از جمله مباحثی که در دو دهه اخیر توجه کارشناسان فرهنگی را به خود جلب کرده است پرداختن به اجرای طرح هایی جهت ایجاد تغییرات مطلوب در نگرش ها، شناخت ها و در نهایت رفتار دانشجویان بوده است. به طوری که رسالت اصلی نظام تعلیم و تربیت نیز تغییر در نگرش ها و عقاید دانشجویان به اینکه بر مکتب حیاتبخش اسلام بوده است و همه طرح ها جهت بالا بردن و افزایش نگرشی دینی آن بکار گرفته شده است. (علاقمند، ۱۳۷۶)

لیکن همواره این سوال مطرح است با توجه به رسالت اصلی نظام تعلیم و تربیت و اهداف والای اخلاق و تربیت اسلامی ارائه دروس عمومی همچون درس اخلاق اسلامی توسط نظام آموزش عالی و دانشگاه ها به دانشجویان باعث شده است که آنها از آنچنان نگرش دینی بالایی برخوردار شوند که بتوانند در مقابله با مشکلات و معضلات اجتماعی از خود دفاع کنند.

لذا محقق در این تحقیق بر آن است که میزان تاثیر این درس (اخلاق اسلامی) بر نگرش دینی دانشجویان بررسی کند.

۱-۱- عنوان تحقیق:

بررسی میزان تاثیر درس اخلاق اسلامی بر نگرش دینی دانشجویان دانشگاه های شهر کرمان.

۱-۲- بیان مسئله:

بشر کنونی در پایان هزاره دوم و در آستانه هزار سوم درگیر بزرگترین بحران شده است. بحران (بی هویتی) بحران ارزش ها، بحران در معرفت دینی و (دین فهمی) بحران در نظام تفکر و تعقل خویشتن و بالاخره بحران در آیین اخلاق و آداب انسانی، بحرانی که وحدت درونی او را به تفرقه و تشتت کشانده و دل او را به اضطراب مستمر مبتلا ساخته است بحران به گمگشتگی انسان از آیین حنیف و فطرت الهی اوست. (ملک پورافشار، ۱۳۷۷)

زندگی اخلاقی بشر با انحلال ارزش ها و اسطوره های مقدس در حال تهدید است گرامی ترین و پایدارترین عقاید دینی از وی گرفته شده است. و این انحطاط اخلاقی انسان متجدد امروزی اختصاص به اقشار زیرین جامعه ندارد. بلکه گریبان بسیاری از افراد تحصیل کرده را هم گرفته است.

پدیده دین گریزی و انسانی کردن ابعاد خدایی وجود خویش و تقدس زدایی از امور مقدس باعث شده که روشنفکران و عالمان امروزی که نسبت به علم یک بینش تجارتنی پیدا کرده نسبی گرایی و لذت گرایی اخلاقی از جمله آفات است که جامعه دانشگاهی غرب در آن غوطه ور است. (سادات، ۱۳۸۶)

اما در جامعه ما به برکت انقلاب اسلامی در فضایی از ارزش های دینی و شعائر مذهبی زندگی می کنیم که دین اسلام همواره پشتوانه محکمی برای اخلاق بوده است و بخش قابل توجهی از آموزه های دینی تعالیم اخلاقی اند. بنیان اخلاقی را نه در قراردادهای اجتماعی و نه در سودگرایی و یا لذت گرایی می توان جست بلکه دین با ترسیم درست رابطه انسان با آفریدگار و با کمال و سعادت حقیقی خویش شالوده ای متعالی برای بایدها و نبایدهای اخلاقی پایه ریزی می کند. (سعیدی مهر ودیوانی، ۱۳۸۳)

هم و غم دستگاه تعالیم و تربیت کشور نیز معطوف به این است که آموختن علوم همراه با پرورش تعالیم دینی و آموزه های اخلاقی باشد این تعالیم دینی و آموزه های اخلاقی در رفتار و کردار جوانان ما نمودار باشد.

اکنون علی‌رغم این نیت خیرخواهانه و به‌رغم تلاش‌ها و اقدامات دلسوزانه دردمندان اهل دین و اندیشمندان خداپرست. بررسی اجمالی و نگرش شهودی رفتارهای دینی و اخلاقیات جوانان علی‌الخصوص دانشجویان اذهان را متوجه این مسئله اساسی می‌کند که: آیا نظام تعلیم و تربیت علی‌الخصوص آموزش عالی در عملی کردن این تعالیم و آموزه‌های دینی و اخلاقی در کنار آموختن علوم دیگر به جوانان موفق بوده‌اند؟ چقدر محتوای منابع درسی جذابیت اخلاقی و معنوی در جوانان ایجاد کرده است؟

آیا دروس عمومی ارائه شده توسط آموزش عالی در کنار دروس تخصصی هر رشته و با پررنگ کردن شعائر اخلاقی و مذهبی در محتوای کتاب‌ها در ابعاد شناختی، عاطفی، پیامدی، مناسکی نگرش دینی آنها تاثیرگذار بوده است؟ آیا دروس دینی از جمله درس اخلاق اسلامی با منابع و محتویات خاص خود توانسته است رسوخ درونی و حاکمیت قلبی ارزش‌های اخلاقی و دینی در عمق وجود افراد جامعه به ویژه نسل جوان که آینده‌سازان جامعه هستند ایجاد کند. یا اینکه به خاطر نارسایی روش‌ها سطحی بودن و بی‌جاذبه بودن آنها نتایج معکوس به دنبال داشته است؟ آیا جامعه دانشگاهی هم مانند غرب در گرداب دین‌گریزی و تجارب مابی علم غوطه‌ور است؟

حال محقق سعی دارد که با پاسخ پژوهی به این قبیل پرسشها میزان تاثیر درس اخلاق اسلامی که یکی از دروس عمومی و اساسی دانشگاه‌های ایران محسوب می‌شود را با نگرش دینی دانشجویان بررسی کند.

۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق:

دین از عوامل آرامش دل و رضایت روح است و فرد را از بسیاری از اضطراب‌ها و ترس‌ها نجات می‌دهد و به عنوان یک تکیه‌گاه روحی مورد نیاز می‌باشد. اساسی‌ترین و مهم‌ترین مساله در شخصیت سالم، وحدت روان و تعهد مذهبی است. در نتیجه اعتقادات دینی در شکل‌گیری شخصیت سلام و تداوم بهنجاری نقش مهم و اساسی دارند چنانکه سوزیر (۲۰۰۳) به نقل از متقی (۱۳۸۵) می‌گوید: رفتار دینی بیانگر فعالیت‌های مشهود در زمینه امور دینی است و نگرش‌های دینی مبین طرز تلقی از مقولات مختلف اعتقادی و ارزش‌های دینی است.

نگرش مذهبی یکی از عوامل تشکیل‌دهنده فرهنگ انسانی این مرز و بوم به شمار می‌رود. خاصه آنکه مطالعات مذهب و نگرش دینی آن هم روی نسل جوان و قشر دانشجو یکی از مباحث مهم است

که جایی تامل بسیار دارد و پژوهش و تحقیقات بسیاری را می طلبد که متأسفانه در کشور ما کمتر بدان توجه شده است.

امروزه با وجود صرف هزینه های فراوان در آموزش و پرورش و ادامه ی آن مراکز آموزش عالی و دانشگاه ها باز هم متأسفانه شاهد انحرافات اخلاقی و شکست های روانی هستیم که این هم بعد اجتماعی دارد و هم بعد روانی و یکی از وجوه روانی شکست و انحرافات اخلاقی، فاصله گرفتن از ارزش ها و اعتقادات مذهبی است. شناخت نگرش های دینی جوانان علی الخصوص دانشجویان از اساسی ترین نیازهای بنیادی در امر برنامه ریزی فرهنگی و دینی است و برنامه ریزی دینی در صورتی موفقیت آمیز خواهد بود که بر اساس اطلاعات حاصل از وضعیت موجود جامعه انجام گیرد.

با ارزیابی عملکرد نظام آموزشی دانشگاه ها با توجه به ارائه دروس دینی از جمله اخلاق اسلامی و شناسایی ابعاد و جوانب مختلف آن می توان از میزان نگرش دینی دانشجو آگاه شد و نیز هرگونه انحراف اخلاقی را به موقع شناسایی و نقاط ضعف و قوت را روشن ساخت و در پی آن به تقویت نقاط قوت و رفع نقاط ضعف پرداخت.

تحقیق حاضر از آن جهت اهمیت دارد که به بررسی تاثیر درس اخلاق اسلامی بر نگرش دینی را در ابعاد چهارگانه: اعتقادی، عاطفی، پیامدی و مناسکی پرداخته است و زمینه هایی برای مسئولان تربیتی، آموزشی، مشاوران، اساتید و دست اندرکاران آموزشی فراهم آورده و این آگاهی بدون شک راهنمای عمل آنان در برنامه ریزی های سازنده تری در زمینه رشد و تعالی دینی و اخلاقی جوانان جامعه خواهد بود.

علاوه بر این مطالعه شرایط جوانان دانشجو از نظر نگرش دینی در این زمان که رشد شاخص های منفی و فرهنگی رو به افزایش است از اولویت خاصی برخوردار است و افزایش نگرش دینی این قشر از اهداف اساسی نظام تربیتی است که نیاز به پژوهش دقیق دارد و مطالعه آن ضرورت می یابد بنابراین ضرورت و اهمیت این پژوهش را مقوله زیر تشکیل می دهد.

بررسی میزان تاثیر درس اخلاقی اسلامی که به عنوان یکی از دروس دینی با اهداف خاص تعیین شده بر نگرش دینی و شناخت و آگاهی از نتایج تحقیق می تواند در زمینه های زیر مفید باشد:

تشخیص وضعیت موجود نگرش دینی دانشجویان و همچنین بررسی اثرگذاری و یا عدم اثرگذاری درس اخلاقی اسلامی بر نگرش دینی دانشجویان و کشف نقاط ضعف یا قوت ارائه این درس بر نگرش دینی دانشجویان است که می توان یافته های حاصل از آزمون را در جهت خدمت به کشور به

جامعه علمی و نیز مجریان و برنامه ریزان فرهنگی و دینی عرضه کرد و در صورت لزوم به پالایش افکار و نگرش ها در زمینه تالیف، تدریس و ارائه درس به دانشجویان اقدام نمود. خلاصه آنکه در پرتو انجام این تحقیق، وضعیت موجود نگرش دینی دانشجویان و ابعاد چهارگانه ی آن با توجه به تاثیر درس اخلاق اسلامی و نگرش دینی مورد بررسی و شناسایی قرار خواهد گرفت.

۱-۴- هدف های تحقیق:

الف- هدف کلی تحقیق:

شناسایی میزان تاثیر درس اخلاق اسلامی بر نگرش دینی دانشجویان دانشگاه های شهر کرمان

ب- اهداف جزئی تحقیق:

۱- شناسایی میزان تاثیر درس اخلاق اسلامی بر بعد شناختی نگرش دینی دانشجویان دانشگاه های شهر کرمان

۲- شناسایی میزان تاثیر درس اخلاق اسلامی بر بعد عاطفی نگرش دینی دانشجویان دانشگاه های شهر کرمان

۳- شناسایی میزان تاثیر درس اخلاق اسلامی بر بعد تجربی (پیامدی) نگرش دینی دانشجویان دانشگاه های شهر کرمان

۴- شناسایی میزان تاثیر درس اخلاق اسلامی بر بعد مناسکی نگرش دینی دانشجویان دانشگاه های شهر کرمان

۱-۵- سوالاتی تحقیق:

الف- سوال کلی تحقیق:

- آیا درس اخلاق اسلامی بر نگرش دینی دانشجویان دانشگاه های شهر کرمان تاثیر دارد؟

ب- سوالات جزئی تحقیق:

- آیا درس اخلاق اسلامی بر بعد شناختی نگرش دینی دانشجویان دانشگاه های شهر کرمان تاثیر دارد؟

- آیا درس اخلاق اسلامی بر بعد عاطفی نگرش دینی دانشجویان دانشگاه های شهر کرمان تاثیر دارد؟

- آیا درس اخلاق اسلامی بر بعد تجربی (پیامدی) نگرش دینی دانشجویان دانشگاه های شهر کرمان تاثیر دارد؟